

## Інструктаж №4

### ***Про ознайомлення з кримінальною та адміністративною відповідальністю***

**Кримінальна відповідальність.** Кримінальна відповідальність – це обов’язок особи дати звіт про свої дії уповноваженим на те державним органам (дізнання, попереднього розслідування, прокуратури, суду), а також перетерпіти певні обмеження, страждання, відчутти примусову дію кримінального закону. Частиною кримінальної відповідальності є застосування покарання до винного.

Кримінальна відповідальність, як і кожний вид юридичної відповідальності, ґрунтується на конституційному принципі законності. Це, зокрема, означає, що кримінальній відповідальності і покаранню підлягає лише особа, винна у вчиненні злочину. Крім цього, ніхто не може бути визнаний винним у вчиненні злочину, а також підданий кримінальному покаранню інакше, як за вироком суду й відповідно до закону.

**Стаття 3** Кримінального Кодексу закріплює: підстави кримінальної відповідальності і покаранню підлягає лише особа, винна у вчиненні злочину, тобто така, що умисно або з необережності вчинила передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння.

Підстави і принципи кримінальної відповідальності визначаються кримінальним правом. Кримінальне право є системою юридичних норм, встановлених Верховною Радою України, які визначають не лише підстави і принципи кримінальної відповідальності, а й те, які суспільно небезпечні діяння є злочинами і які покарання можуть бути застосовані до осіб, котрі вчиняють злочини.

Кримінальній відповідальності підлягають усі, кому до вчинення злочину виповнилося 16 років. За найтяжчі злочини (вбивство, крадіжка, пограбування, злісне хуліганство тощо) відповідальність настає з 14 років.

Дехто з Вас прочитавши попередній абзац, може зробити висновок: до чотирнадцяти, а то й до шістнадцяти років можна робити будь-що, нема чого хвилюватися – все одно покарання не буде. Такий висновок безпідставний.

**Стаття 10** Кримінального кодексу України закріплює: відповідальність неповнолітніх.

Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину минуло шістнадцять років.

Особи, які вчинили злочин у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за вбивство (**статті 93-98**), умисне заподіяння тілесних ушкоджень, що спричинили розлад здоров’я (**статті 101-104, 106 частина 1 та 189**), зґвалтування (**117**), крадіжку (**статті 81, 86, 140, 223 і 229**), грабіж (**статті 82, 86, 141, 223 і 229**), розбій (**статті 86, 142, 223 частина 2 і 229 частина 3**), злісне або особливо злісне хуліганство (**стаття 206 частини 2 і 3**), умисне зниження або пошкодження державного, колективного майна чи індивідуального майна громадян, щоспричинило тяжкі наслідки (**статті 89 частини 2 і 3 та 145 частина 2**), а також за умисне вчинення дій, які можуть викликати аварію поїзда (**стаття 78**).

До особи, яка вчинила у віці до вісімнадцяти років злочин, що не становить великої суспільної небезпеки, якщо буде визнано, що її виправлення можливе без застосування кримінального покарання, а також до особи, яка до виповнення віку, з якого можлива кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене цим Кодексом Суд може застосувати примусові заходи виховного характеру, які не є кримінальним покаранням. Якщо злочин вчинила дитина, яка не досягла віку кримінальної відповідальності, її дії все одно підлягають певній відповідальності.

Справу про злочинні вчинки розглядає суд, за рішенням якого винного, що не досяг відповідно чотирнадцятирічного віку можна піддати примусовим заходам виховного характеру, зокрема направити до спеціальної школи на строк до трьох років. Направляють до такої школи, незважаючи на незгоду батьків і самої дитини.

Отже, незалежно від віку правопорушника законом передбачено покарання за скоєний злочин.

Кримінальна відповідальність:

#### **Ст. 115 Вбивство**

1. Вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині, - карається позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років.

2. Умисне вбивство:

- 1) двох або більше осіб;
- 2) малолітньої дитини або жінки, яка завідомо для винного перебувала у стані вагітності;
- 3) заручника;
- 4) вчинене особливою жорстокістю;
- 5) вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб;
- 6) з корисливих мотивів;
- 7) з хуліганських мотивів;
- 8) особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цією особою службового або громадського обов'язку;
- 9) з метою приховати інший злочин або полегшити його вчинення;
- 10) полегшене із згвалтування або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом;
- 11) вчинене на замовлення;
- 12) вчинене за попередньою змовою групою осіб;
- 13) вчинене особою, яка раніше вчинила умисне вбивство, за винятком вбивства, передбаченого **статтями 116-118** цього кодексу, - карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі, з конфіскацією майна у випадку, передбаченому пунктом 6 частини другої цієї статті.

#### **Ст. 121 Тяжкі тілесні пошкодження**

1. Умисне тяжке тілесне ушкодження, тобто умисне тілесне ушкодження, небезпечне для життя в момент заподіяння, чи таке, що спричинило втрату будь-якого органу або його функцій, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менше як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

2. Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого

або інших осіб, або вчинене на замовлення, або спричинило смерть потерпілого, - карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.

**Ст. 125 Легкі тілесні пошкодження**

1. Умисне легке тілесне ушкодження – карається штрафом до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до одного року.

2. Умисне легке тілесне ушкодження, що спричинило короточасний розклад здоров'я або незначну втрату працездатності, - карається громадянськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин або виправними роботами на строк до одного року, або арештом на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до двох років.

**Ст. 126 Побої та мордування**

1. Умисне завдання удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, які завдали фізичного болю і не спричинили тілесних ушкоджень, - карається штрафом до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк до двохсот годин, або виправними роботами на строк до одного року.

2. Ті самі діяння, що мають характер мордування, вчинені групою осіб, або з метою залякування потерпілого чи його близьких, - караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

**Ст. 185 Крадіжка**

1. Таємне викрадання чужого майна (крадіжка) – карається штрафом до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Крадіжка, вчинена повторно або за попередньою змовою групою осіб, - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

3. Крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому, - карається позбавленням волі на строк від трьох до шести років.

4. Крадіжка, вчинена у великих розмірах, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

5. Крадіжка, вчинена в особливо великих розмірах або організованою групою, - карається позбавленням волі на строк від семи до двадцяти років з конфіскацією майна.

**Ст. 186 Грабіж**

1. Відкрите викрадення чужого майна (грабіж) – карається штрафом від п'яти до ста неоподаткованих мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до чотирьох років.

2. Грабіж, поєднаний з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою застосування такого насильства, або вчинений повторно, або за попередньою змовою групою осіб, - карається позбавленням волі на строк від чотирьох до шести років.

3. Грабіж, поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдав значної шкоди потерпілому, - карається позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років.

4. Грабіж, вчинений у великих розмірах, - карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.

5. Грабіж, вчинений в особливо великих розмірах або організованою групою, - карається позбавленням волі на строк від восьми до тринадцяти років із конфіскацією майна.

#### **Ст. 189** Вимагання

1. Вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці (вимагання), - карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Вимагання, вчинене повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням свого службового становища, або з погрозою вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, або з пошкодження чи знищення майна, або таке, що завдало значної шкоди потерпілому, - карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

3. Вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, або таке, що завдало майнової шкоди у великих розмірах, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років із конфіскацією майна.

4. Вимагання, що завдало майнової шкоди в особливо великих розмірах, або вчинене організованою групою, або поєднане із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження, - карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

Ст. Виготовлення, збереження, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту, або збуту підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї

1. Виготовлення, збереження, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту, а також збут підробленої національної валюти України у виді банкнот чи металевої монети, іноземної валюти, державних паперів чи білетів державної лотереї – карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб чи у великому розмірі – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою чи в особливо великому розмірі, - караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з конфіскацією майна.

#### **Ст. 296** Хуліганство

1. Хуліганство, тобто грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, - карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, вчинені групою осіб, - караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк до чотирьох років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони були вчинені особою, раніше судимою за хуліганство чи пов'язані з опором представникові

влади або представників громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, - карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

4. Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, якщо вони вчинені із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень, - карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

**Ст. 307** Виготовлення, придбання, зберігання наркотиків

1. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів психотропних речовин або їх аналогів – караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених **статтями 308-310, 312, 314, 315, 317** цього Кодексу, або із залученням неповнолітнього, а також збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів у місцях, що призначенні для проведення навчальних, спортивних і культурних заходів, та інших місцях масового перебування громадян, або збут чи передача цих речовин у місця позбавлення волі, або якщо предметом таких дій були наркотичні засоби психотропні речовини або їх аналоги у великих розмірах чи особливо небезпечні наркотичні засоби або психотропні речовини, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, а також якщо предметом таких дій були наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги в особливо великих розмірах, або вчинені із залученням малолітнього або щодо малолітнього, - карається позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з конфіскацією майна.

4. Особо, яка добровільно здала наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги і вказала джерело їх придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов'язаних з їх незаконним обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне їх виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання (частина перша цієї статті, частина перша **статті 309** цього кодексу).

**Ст. 315** Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів

1. Схилення першої особи до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів – карається обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Та сама дія, вчинена повторно або щодо двох чи більше осіб, або щодо неповнолітнього, а також особою, яка раніше вчинила один із злочинів, передбачених **статтями 307, 308, 310, 314, 317** цього кодексу, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

**Ст. 335** Ухилення від призову на строкову військову службу

Ухилення від призову на строкову військову службу – карається обмеженням волі на строк до трьох років.

**Адміністративна відповідальність.** *Адміністративна відповідальність* — це специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення.

Основні *ознаки адміністративної відповідальності* полягають у тому, що вона:

- 1) є засобом охорони встановленого державою правопорядку;
- 2) нормативно визначена і полягає в застосуванні (реалізації) санкцій правових норм;
- 3) є наслідком винного антигромадського діяння;
- 4) супроводжується державним і громадським осудом правопорушника і вчиненого ним діяння;
- 5) пов'язана з примусом, з негативними для правопорушника наслідками (морального або матеріального характеру), яких він має зазнати;
- 6) реалізується у відповідних процесуальних формах. Похідні ознаки адміністративної відповідальності визначаються її юридичною природою.

Тривалий час у правовій науці підставою адміністративної відповідальності вважалася протиправна винна дія або бездіяльність, що порушує встановлене адміністративно-правовою нормою правило, але за своїм характером і наслідками не тягне за собою кримінального покарання.

Дослідження Інституту адміністративної відповідальності свідчать про те, що адміністративна відповідальність настає, по-перше, при порушенні не всіх, а тільки певної групи адміністративно-правових норм, і, по-друге, при порушенні норм не тільки адміністративного права.

Як правило, адміністративна відповідальність настає за порушення найменшої частини адміністративно-правових норм, а саме за порушення фізичними особами деяких обов'язків у сфері державного управління, тобто за вчинення адміністративних правопорушень (проступків).

До того ж, адміністративна відповідальність може наставати не тільки за порушення правил, встановлених адміністративно-правовою нормою, а й за порушення норм інших галузей права. Зокрема, **ст. 51** Кримінального кодексу передбачає можливість притягнення до адміністративної відповідальності особи, що здійснила злочин, який не має великої суспільної небезпеки. Викладене дозволяє визначити, що похідними *ознаками адміністративної відповідальності* будуть такі:

1. Її підставою є не тільки адміністративне правопорушення (проступок), а й порушення норм інших галузей права, у випадках, прямо передбачених чинним законодавством.

2. Вона полягає в застосуванні до винних адміністративних стягнень. У **ст. 23** КпАП зазначено, що адміністративне стягнення є мірою відповідальності.

3. Право притягнення до адміністративної відповідальності надано багатьом державним органам та їх посадовим особам. Серед них — органи державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, суди (**ст. 213** КпАП). Повний їх перелік міститься в розділі 111 (**статті 218—244**) КпАП.

4. Законодавством встановлено особливий порядок притягнення до адміністративної відповідальності (складання протоколу, збір і оцінка доказів, винесення постанови тощо).

5. Адміністративна відповідальність урегульована нормами адміністративного права, що містить переліки адміністративних стягнень та органів, уповноважених їх застосовувати.

6. Право встановлення адміністративної відповідальності має досить широке коло суб'єктів: Верховна Рада; Президент; Кабінет Міністрів; міністерства, що наділені правом затвердження загальнообов'язкових правил (наприклад, Міністерство охорони здоров'я затверджує санітарні правила, Міністерство транспорту — правила користування транспортними засобами і т. д.); обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, що приймають рішення, які передбачають адміністративну відповідальність за їх порушення (з питань боротьби зі стихійними лихами, епідеміями, епізоотіями) і затверджують правила, за порушення яких передбачена відповідальність **ст. 152** (порушення правил благоустрою), **ст. 159** (порушення правил торгівлі на колгоспних ринках), **ст. 182** (порушення тиші в громадських місцях) КпАП; районні, районні в містах Києві і Севастополі державні адміністрації, які приймають рішення, що передбачають адміністративну відповідальність за їх порушення (з питань боротьби зі стихійними лихами, епідеміями, епізоотіями).

*Реальна юридична відповідальність* настає за наявності трьох підстав: нормативної, складовою частиною якої є норма, що закріплює склад; фактичної (правопорушення); процесуальної (правозастосовчий, юрисдикційний акт).

Система правових норм, які регулюють застосування адміністративних стягнень, є нормативною основою адміністративної відповідальності.

Норми, що встановлюють адміністративну відповідальність, розосереджені в різних кодексах і нормативних актах. Основним їхнім джерелом є Кодекс України про адміністративні правопорушення. Паралельно з ним діють Митний, Лісовий, Повітряний кодекси; закони "Про надзвичайний стан", "Про охорону державного кордону", "Про боротьбу з корупцією" та ін., що містять норми, якими встановлюється адміністративна відповідальність.

За загальним правилом, особа, що вчинила адміністративне правопорушення, підлягає відповідальності на підставі законодавства, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення (**ч. 1 ст. 8 КпАП**).

Якщо громадянин скоїв проступок, коли діяли одні процесуальні норми, а справа розглядається пізніше, коли вже набрали чинності нові процесуальні правила, провадження має бути проведене відповідно до нових норм.

Чинний на сьогодні КпАП недвозначно, хоча і побічно, визнає суб'єктом проступку тільки фізичну особу. Про це, зокрема, свідчать закріплені нормативно його ознаки. Так, **ст. 12** встановлює вік, з досягненням якого настає адміністративна відповідальність (16 років); **ст. 20** передбачає як обов'язкову ознаку суб'єкта його осудність; **ст. 33** вимагає при накладенні стягнення враховувати особу правопорушника; **ст. 256** зобов'язує правопорушника підписати протокол; **ст. 268** закріплює за особою, що скоїла проступок, право виступати рідною мовою тощо, **ст. 27** КпАП абсолютно точно визначає, що штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення.

Сутність і мета адміністративного стягнення зафіксовані в **ст. 23** КпАП. У ній підкреслюється, що адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів, а також запобігання вчинення нових правопорушень.

**Ст. 24** КпАП установлює такі види адміністративних стягнень; 1) попередження; 2) штраф; 3) сплатне вилучення предмета; 4) конфіскація предмета; 5) позбавлення спеціального права; 6) виправні роботи; 7) адміністративний арешт.

До осіб, які не є громадянами України, може бути застосоване адміністративне видворення за межі України (**ст. 24** КпАП і **ст. 32** Закону "Про правовий статус іноземців").

Усі названі стягнення тісно пов'язані між собою й утворюють єдину систему, їх насамперед об'єднує загальна мета: захист правопорядку, виховання осіб, що учинили адміністративні проступки, у дусі дотримання законів, а також попередження вчинення нових проступків як самими правопорушниками, так і іншими особами. Кожне стягнення є покаранням, мірою відповідальності, призначеної за проступки, а застосування будь-якого стягнення означає настання адміністративної відповідальності і тягне для винного несприятливі юридичні наслідки.

*Адміністративні стягнення*, як правило, полягають в позбавленні або обмеженні прав чи благ. За вчинений проступок громадянин або позбавляється якогось суб'єктивного права (права керування транспортним засобом тощо), тобто звужується його правоздатність, або на нього покладаються спеціальні обов'язки (сплата штрафу).

Адміністративне стягнення заподіює винному певні страждання, обмеження. Проте покарання не є самоціллю, воно тільки необхідний засіб виховання і попередження правопорушень. Стягнення є запобіжним заходом на шляху вчинення нових правопорушень з боку винного (приватна превенція) і правопорушень з боку інших осіб (загальна превенція). Завдання попередження правопорушень деякі покарання розв'язують не тільки своїм виховним впливом, а й позбавленням правопорушника можливості знову порушити закон.

Тому треба розрізняти заходи, що мають тільки виправно-виховний вплив (штраф, виправні роботи) і заходи, які нарівні з виправно-виховним впливом створюють умови, що виключають можливість учинення нових правопорушень (конфіскація, позбавлення прав).

За характером впливу стягнення поділяються на особисті, майнові, особисто-майнові. Так, попередження й адміністративний арешт спрямовані безпосередньо на особу правопорушника. До майнового належать штраф, виправні роботи, вилучення і конфіскація предмета. Особисто-майновим стягненням є позбавлення спеціального права. Це стягнення в тому або іншому обсязі впливає на особистість через його майнові інтереси. Стягнення також можуть бути разовими, одномоментними (конфіскація, попередження, штраф) і тривалими, розтягнутими в часі (арешт, позбавлення прав, виправні роботи).

*Конфіскація (ст. 29)*. Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави. Дане стягнення застосовується органами адміністративної юрисдикції (найчастіше судьями, митними органами, органами внутрішніх справ), як правило, як додаткове стягнення (*статті 46'; 85; 133; 160; 162 та ін.*).

*Позбавлення спеціальних прав (ст. 30* КпАП). Позбавлення прав — це обмеження правосуб'єктності громадянина в адміністративному порядку за адміністративні проступки. Ця міра застосовується щодо тих суб'єктивних прав, які раніше були надані суб'єкту органами державного керування. Якщо громадянин неправильно використовує надане йому право, орган державного управління тимчасово позбавляє його цього права.



Серед стягнень КпАП називає тільки два види позбавлення спеціального права: права керування транспортними засобами (*статті 108; 116; 122; 123; 124; 130* та ін.) і права полювання (*ст. 85*).

Позбавлення прав, будучи стягненням, водночас виконує завдання припинення протиправної діяльності, у ньому вдало сполучаються каральний і припинювальний моменти.

До осіб, що користуються транспортними засобами в зв'язку з інвалідністю, позбавлення права на керування може застосовуватися тільки у випадках керування ними транспортом у стані сп'яніння.

*Виправні роботи (ст. 31 КпАП)* — стягнення майнового характеру, що триває. Воно застосовується на термін від 15 днів до двох місяців із відбуванням за місцем постійної роботи винного і з відрахуванням до 20 відсотків його заробітку в доход держави.

Виправні роботи призначаються районним (міським) судом (суддею). Дана санкція застосовується тільки до правопорушників, що мають постійну роботу. Вона не може застосовуватися до непрацездатних осіб (пенсіонерів за віком, інвалідів, до вагітних).

Дане стягнення застосовується за адміністративні правопорушення, що за ступенем громадської безпеки наближаються до злочинних діянь. Це дрібне розкрадання (*ст. 51*), ухилення від відшкодування майнового збитку, заподіяного злочином (*ст. 51'*), дрібне хуліганство (*ст. 173*), злісна непокірність законному розпорядженню працівника міліції (*ст. 185*) та ін.

Виправні роботи призначаються тільки як основне стягнення й відбуваються виключно за місцем постійної роботи правопорушника. Відрахування здійснюються із заробітку за основним місцем роботи, за сумісництвом, гонорарів, одержуваних за договорами і трудовими угодами. Вони не допускаються з пенсій, грошової допомоги, виплат одноразового характеру. Крім відрахувань грошових сум у доход держави, виправні роботи припускають ще ряд правообмежень майнового і трудового характеру, так, у період відбування виправних робіт забороняється надання чергової відпустки, час їх відбування не зараховується у виробничий стаж, не допускається звільнення з роботи за власним бажанням, крім окремих випадків (перехід на роботу з кращими умовами праці, на роботу з фаху тощо). У всіх випадках виправні роботи встановлюються законодавцем у рамках альтернативних санкцій. Дане стягнення може застосовуватися до осіб, що звільнені від кримінальної відповідальності на підставі *ст. 51* Кримінального кодексу України.

*Адміністративний арешт (ст. 32 КпАП)*. Даний захід відповідальності встановлено за адміністративні правопорушення, що за ступенем громадської безпеки наближається до злочинів. Він є найбільш суворим з усіх видів адміністративних стягнень. Тому законодавець прямо зазначає, що адміністративний арешт застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень. Цією ж обставиною пояснюється використання даного стягнення тільки в альтернативних санкціях. Призначається адміністративний арешт тільки судом (суддею) на термін до 15 діб. Його не застосовують до вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до 12 років, осіб, які не досягли 18 років, інвалідів 1 і 2 груп (*ст. 32*), а також військовослужбовців, призваних на збори військовозобов'язаних, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ (*ст. 15*).

Винятковість адміністративного арешту означає, що можливість застосування до правопорушника альтернативних заходів впливу старанно вивчена і визнана недоцільною. У цьому зв'язку характерними є санкції **ст. 173** "Дрібне хуліганство"; **ст. 178** "Розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява у громадських місцях у п'яному вигляді"; **ст. 185** "Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку, військовослужбовця"; **ст. 185'** "Порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій". У них підкреслюється, що дані проступки тягнуть адміністративний арешт лише в тих випадках, коли з урахуванням обставин справи й особи правопорушника застосування до нього інших заходів впливу визнається недостатнім.

За чинним законодавством адміністративний арешт передбачається за вчинення **таких видів правопорушень**:

- незаконні вироблення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (**ст. 44**);
- дрібне хуліганство (**ст. 173**);
- розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява у громадських місцях у п'яному вигляді (**ч. 3 ст. 178**);
- злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку, військовослужбовця (**ст. 185**);
- порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій (**ст. 185'**);
- прояв неповаги до суду (**ст. 1853**).

Крім цього, адміністративний арешт передбачений як наслідок ухилення особи від відбування виправних робіт, застосованих за вчинення дрібного хуліганства. Відповідно до **ст. 325** КпАП, постановою судді невідбутий строк виправних робіт може бути замінено адміністративним арештом із розрахунку один день арешту за три дні виправних робіт, але не більш як на 15 діб. Дане стягнення може застосовуватися до осіб, звільнених від кримінальної відповідальності на підставі **ст. 51** Кримінального кодексу України.